

u

n

u

ilarie voronca
claud sernet
stephane roll
sașa pană
moldov
m. h. maxy
al. marius
fernand lumbroso
marc chagall
victor brauner
george bogza

APARE LA ZI'NTIUI
A FIECĂREI LUNI

Reverență

Pălpăiau în fund pomii cu viorile în flăcări
o singură stea roșie pe pământ e gura ta
pînă unde coralul toamnelor pe ramuri
se adună din clipirea aurului din stea ?

Se tescue lumina să ingenunche sub zi
un inger galben scoboară trepte în inimi ca o fîntînă
evoluiază dantela nourilor ca a frunzelor în vii
și sfișie peste ape sara un clopot sur de lînă

cerul eră o colivie cu păsări înebunit
aleia trupului pierde umbrele în grădini
trec toamnele pe pleoapă cu cerbi și apele coclite
și s'a scurs în pământ lumina prin fevile de crini

Adu-fi aminte :

Lizy e un nume de zăpadă brună
ochiul e în umbră un arc înlins de abanos
cînd umărul și gîtul e valul, e coama de silfidă
cu zilele în mimoză cu nopțile în lună
cu gondola între pleoape și sîngele în viori

Intr'o noapte vioara ungea cu matase hanul
se sîrcolia văzduhul sub limba cît o lînte a unei privighetori
ceru-și prăvălise în havuz tavanul
sfîrșia în miresme cîmpul
și dealurile au purtat pe umeri
ca pe o femeie goală luna peste terase
pînă unde pasul tău umple de matasă iarba
pînă unde aluneca sania lebedei în nuferii de omăt
în priviri și se opri steaua ce alunecase
din serile de aier cu ingerul de gît

Ți-am spus :

e o reinglodă albă carnea ta, o cupolă unică
un pas de oglindă sparge cristalele în fîntîni
în acest crin s'a călugărit o rîndunică
și-am strîns în vis mierea pămîntului pe mîni

stephane roll

Din „POEME IN AER LIBER” sub presă.

M. H. Maxy

ILARIE și MUZA

Quittée pour le saule

Ici finissent la flamme le sommeil et l'eau glacée des chevelures
Au château ténébreux dont tes mains sont l'horloge
Et l'épée des murailles brisée en bagues de solitude
Et l'aveugle visage du sable dans l'herbe tournante de l'aube
L'aube en deuil de miracles au milieu des pierres
Ou plus tard autour des nuages habillés par nos têtes
Comme une lente fourrure de verre sur l'enclume des falaises

Sourtent comme la cendre retrouvée des blessures
Quand tu tombes en marbre d'orage sur la dernière rive
Mimosa que mon ombre rend plus lointain qu'une cloche

claud sernet

EDELWEIS

pentru Lizy

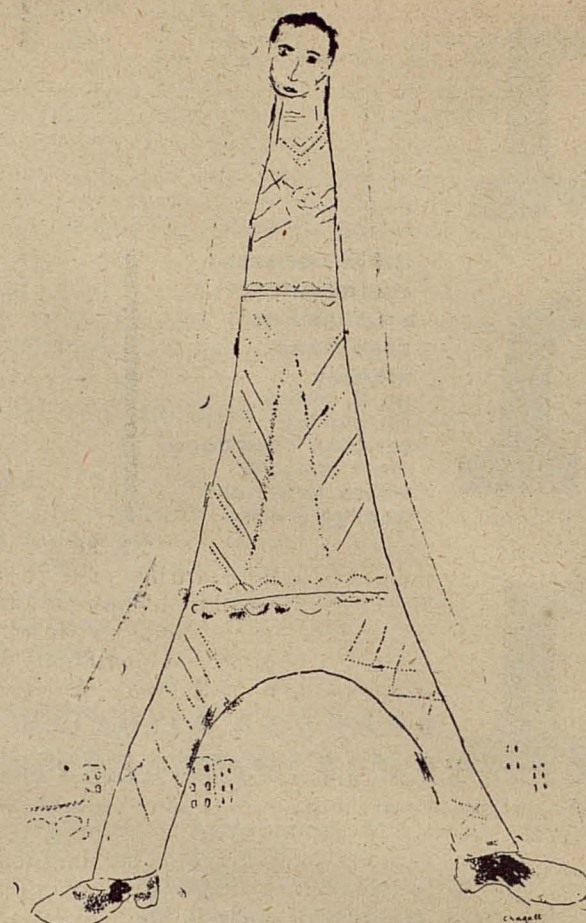
Ochii mi-alunecă sanie pe trupul tău stepă
Inima un spasm sau imn de azur dacă vrei
Buzele tale îmi răsădesc o garoafă în pupilă
Rizi, și mă umpli ca o vatră de scînteii
Și ce frumos, gerul își culege macii acum pe obrajii tăi

Cerul se apropie cu steaua polară în plisc
Numai sîinii tăi sînt cupolă
În această biserică a infinitului
Elegant pasul tău pune în zăpadă o gondolă
Fruntea în aier un disc
Și zîmbetul oferă o floare zenitului
Zenitului

al. marius

ETINCELLE

Cataracte inouie où s'imprime ton rêve
 Du fer des dieux précipice en forme d'iode
 Alcool qu'en paroles l'on rougit de fuchsine
 Sombre miroir tournant des collines
 Où les rochers de noix se brisent de vitriol
 Château d'airain où meurent les guerriers
 Dans les sombres couloirs où s'infiltre la mort
 De grands pains noircis fleuris de boutons d'or
 Errent en se brisant les mains le long des marécages
 Destinées avides et couvertes de sphynx rugueux
 Pierres avortés où les goélands pleurent leurs défaites
 Monde de vitre et de verre superficielle nature
 Comme ces monstres tournants et se coupant les doigts
 Les doigts ces jelées de cadmium dans l'or des brûlures
 Ciel en équilibre dans l'interplan de nuages
 Gravures de terrasses dans des cadres trop frêles
 Cadre qui tombent des tours pour se briser en herbes
 Gazons efflanquées où les cheveux sommeillent
 Comme ces champs immenses auprès des bois
 Où les rivières passent lentement sous de ponts successifs
 Mais alors surgissent les fées vêtues de geranium
 Elles ont les mains jonchées de cailloux et les joues en fumée
 De leur chevelure descendent les noirs lézard de l'aube
 Et leurs silences agglutinés coupés de mirages
 De minute en minute plus friable et plus dur
 Comme ces portes cochères sans cesse ouvertes et qu'on ne
 S'élancent dans des routes aux longs bois de sapin [ferme pas
 Buvards enfoncés dans des ruines d'hopitaux
 Pleurs de lune fleurs de soleil prunelles du rire
 Immenses magasins épanouis dans les donjons
 Où d'imprécises chatelaines lentement délaçant le soulier de la
 Mais prince dans mes terres chevalier de l'oubli [reine
 J'ouvre à l'archer mon cœur et au taureau mon étoile
 J'appelle en vain les duchesses errantes dans leur surpli
 Et les diacres de mon corps Vendredi de l'erreur [d'albumine
 Je laisse se dessécher les fards dans des coupes de verre
 Crânes implacables qui vous déchaînez à l'abord des vitraux
 Comnnes les couronnes de lys qui recouvrent les cercueils
 Vous tissez des linceuls dans des maisons étroites et carrées
 Où comme les sanglots de boutons dispersés et rayés de noir
 Pendent et se tordent et brûlent les rubans enlacés du crépuscule
 fernand lumbroso

Marc Chagall

ILARIE VORONCA

CAPORALUL AUREL

Domnului F. Aderca

pe plaiuri oltenesti
 femei cu carne albă
 fiori reci
 ce fluvii de senzații
 DUNĂREA....

Morcovi
 cartofi
 varză
 carne
 carne
 CARNE
 CARNE
 zăpezi

suflet destrămat cum nebuloasele cerești
 în cetatea apelor iubind amarnic rătăcirii
 încolăcirii de șarpe cu salturi nebunești
 un dor cumplit — apoi otrăvuri și iubiri

trup omenesc sonor
 în noaptea simțurilor
 plângând
 flămînd

solfegiînd pe trupul tău de fecioară
 de vioară
 Arcuș isteric

magnet tănuit
 corpul dorit
 atrage respinge
 respinge atrage

george bogza

3 mai 1927

REPERTOIRE

LINII FRÎNTE

RICHIS: posesorul unui craniu, a unei soții încoloșmînite în blănuri care stă pe acoperiș în toate anotimpurile, binoclînd mobilitatea pămîntului.

Richis poartă creierii înfășurați în galoane de colonel și cîntă la fiecare sfîrșit de lună dintr'o armonică uzată și împodobită cu nasturi de alamă lustruiți întotdeauna.

LILA e o fată cu părul colorat, purtînd povara unei virginități ce se vrea descătușată. Visează bordele în tramwaie și doarme goală pe clapele unui pian.

BEBKE: gazda tinerilor entuziaști și a fetelor fără viitor. E o femeie mărunță, cap pleșuv, mers circonfrent, avînd un caracteristic miros de pește sărat.

Minge de cauciuc vioaie își face inventarul familiei, pornind dintr'o gutuie curățată și încheind cu o pălărie de pluș verde.

moldov

SCURT-CIRCUIT

PLANTE ȘI ANIMALE

Colecția Integral, 1929. Deschizi poarta acestui parc, sîngele pune ca pașii lumini de argint pe timp, pleoapele-s gravuri în toate anotimpurile și înaintezi.....; sub tălpi lumina e moale și galbenă ca argila, din ea se umplu ulcioarele din cărți, se înfloresc ulcioarele duse de lebezi și gîtul ca o mină te cuprinde după gît.

Treci mai departe, te întorci înapoi pe alt drum, pe altă primăvară, pe alt vers; cineva e lîngă tine și e în toate elementele zugrăvit din 'năuntru în afară, cineva te învață, îți vorbește, cîntă și calzi cu tălpile în palmele lui. În apele limpezi pietrele sînt de porțelan; ca frunze vii gușterii prin iarbă fug.

Citești o carte cu poeme

Citești cartea cu poeziile lui Ilarie Voronca.

Sînt fericit că nu pot să fiu un critic arid sau chiar cu stil, un descompozitor sau ghidul artritic prin cartea lui Voronca. Exalt că n'o pot schimba în monedă mărunță pentru tejeaua tuturor. Vreau numai s'o înselez pe alte imagini firave s'o țin o clipă numai ridicată sus pînă la ochi și iar s'o încui în mine lacom, sub piele în freza din suflet.

Cine umple ceștile singelui cu spume de vin? O sanie alunecă pe zăpada ochiului arc în smaralde și vioarele se rup în unduirea genunchilor. Fi atent cînd calci pe arcușul glasului; vocea poetului pune ca fluturi gîndul pe flori, le apleacă în cerneală și pune o lampă în întunericul luminii. Singur poetul e îngădui în montagne-russe—ul abstract al arhanghelilor prin văzduh și prin grădini și aduce în năframă baletale unice, așa cum a știut el să le ademenească. Pupila pocnește ca licurici săruiindu-se, se multiplică, e o nesfîrșire de pupile, confetti, le arunci cu un pumn în aer și liniștea și lumina și surpriza te pășesc îndealungul ca pescarii stelelor. Femeile sălcilor adună ceva din apă, strălucirea inelul violet al undelor, ca lebedele să întoarcă gîtul de girafe ale apelor și din ciocul de chilimbar să-l spună, să-l alunece pe degetul poetului.

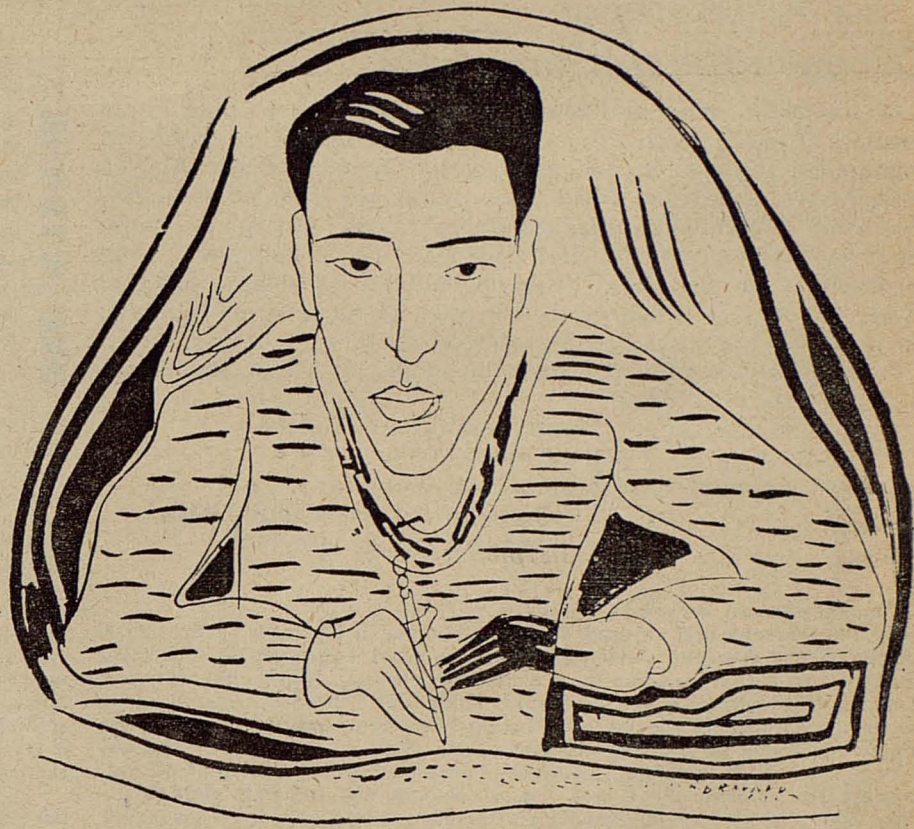
Aluneci în carte ca 'ntr'un tobogan de cristal topit. Toastează în căderea ta cupele rotunde în cuvinte, trece un vînt al tăcerilor și sună în cornul lunei, pădurea urcă ca un cărăbuș verde pe palmă, lacul se închide ca un ochiu albastru sub pleoapa nufurilor și cine e în violoncelul frunzelor ascuns?

O carte, o carte cu poezii întrece semnificația uscată a ierbarului; o carte, o carte de sunete și tunete de lumină e un ierbar de lămpi, de păduri vii cu jivinele dintr'însă, cu balcoanele păsărilor, cu laptele aurului, cu heleștiaie nopților; o carte e o colivie și trăiește într'însă pasărea pomilor, se sbat pînzele, se clatină corăbiile singelui. Și-ti suride poetul din oglinzi și te invită.

Desfaci cartea ca o coadă de păun: un cîntec din adîncul culorilor te submerge și te înalță peste case, peste umbre în inundația cu imagini și te duci pe umerii lui de muzici în cavalcadă.

În „Plante și Animale“ Voronca e cîntărețul naturii cu toate resursele, cu toată fantezia alchimiei ce i-o știm. Un acvarium de flori, un răzor unde înfloresc peștii, o înfrățire în aer a miresmelor, a lucrurilor ca o orgă de parfumi, ca o argintărie de lumini.

Și'n cartea asta, ca'n toate celelalte, Voronca e un dulgher de vorbe toate cu roua dimineții pe frunte. O talie a poeziilor, un ritm și o mlădiere ciudat de frumoasă desenează vigoarea care-i din mușchiul lui ieșită ca verigi. Voronca e o claviatură de robinete pe care îl vom vedea mereu deschizîndu-și cite unul și'n care senzibilitatea lui cu spume și cu străluciri se ntețește. Căderea lui în sus sfîșie porumbelul azurului și desfășoară poezia ca o rufă de mătășă pe pielea care ne pîlpăie pe suflet. Un lirism robust imbibă poemele cu catifea și-un lirism cu reliefe le pune chenare de zinc. Voronca e poetul care trebuie să fie, care ne legitimează — cînd ochiul lui de antilopă e al nostru, iar sufletul de leu, de parașutist, de un recordman al pericolelor de-asemeni al nostru. În mersul lor mlădios cuvintele scrișnesc maxilare de silix, cîntecul lui i-o dansatoare jumătate nudă și coaptă ca o reinglodă în rotunjimi; o jumătate în za. Zornăie adjectivul, metafora scilipește în metalul catifelelor, în viteza lor și pasul descoperă tălpi noi pe alei. E un dezechilibrat al

Victor Brauner

ILARIE VORONCA

A N T O L O G I E

ILARIE VORONCA

PRIVEȘTE

Ce mlădios e piciorul asinului
ca un deget copita mică atinge clapele pietrelor
coapsele au o legănare în mers ca apele
asinul cunoaște pleoapa potecilor

diamantul piscurilor taie sticla sborului de vultur
dar pupila asinului a închis înălțimile

Iacătele stîncilor nu-l sperie
poartă pe grumaji frunzele poverilor
și țipete izbucnesc din el
cum din argintul riului pescărușii

echilibrului și de aici neactualitatea lui pentru masse — sau viceversa — deprinsă cu alfabetul de majuscule, stenografia acestui poet o declanșează.

Un poet în goană, poemul amazoană clătește norii în coama lor, prinde steaguri și le desfășură. Pentru sufletul nostru sportiv de după război, întins ca un acordeon de culori, poezia lui Voronca e rumenă, e sprintenă, e voinică. Un sentiment central îi încălzește goana, că va rămîne o șaradă nedescifrată pentru acei ce-au învățat în poezie cimilitura de o singură identitate și pentru aceiași coincidență, unde el rămîne turtit cu capul între umeri, asta i-u trebuie să facă să-și schimbe poetul saxofonul în caternică sau sîngele în hidromel. Voronca se desprinde din ruperea simultană de după război cu tinerețea ce-i aparține. După promiscuitatea dezorientării din care baletul negației l'a exersat ca să ajungă prin sgomote la armonie, la compoziție, la neastîmpărul dintre cuvinte și la simbolul autentic din el însuși din epoca lui.

În *Ulise*, orașul își avea închinat imnul lui cu toate mașinile circulînd în el, cu orele imbecile, cu omnibuze, cu funcționari — în care el totuși recită, încurajează, își pune pălăria pe turnul Eiffel, e entuziasmat cînd e deprimat, e entuziasmat cînd e în revoltă.

Cu *Plante și Animale* trece pe un alt culuar al ochiului, al glasului din el. Un poet în plin mers cu patru cetății zidite în urma lui.

Helas Ilarie!

Ar trebui pentru exemplificare să cităm tot volumul pe care-l puteți cumpăra la librării. Reproducem poema „Privește“ ca și ori care alta.

roll

Cunoștințele cari mă'ncintă

Cunoștințele mele sînt legiuni. Moartea uneia prezintă nodul gordian al succesiunii. Plecarea din compartiment se face cu solemnitate ternă în jazzul cunoștințelor rămase: Ajută chiar la îndepărtarea cadavrului (deși spiritul pulberește și face obstrucție). Academia capului meu afișează celulă liberă. Dar pentru puțin timp: prețuiesc cuvintele „îmi pare bine de cunoștință”. Unul le precipită gargară, altul îi lipește mîinile cu gumă arabică și suride roz sau îi gîdilă luea. Un poet se înecase cu ultimele trei cuvinte și a trebuit să-i ghiontesc ceafa.

Cunoștințele noi îmi provoacă insomnii, pînă le destina un raft, un borean și o elichetă:

cunoștințele (paradox stupid) din vedere
mă'ncintă
cunoștințe cari îmi sînt indiferente
mă electrizează sau aprind fitilul
nitroglicerinei în care înot

Cunoștințele cari mă'ncintă înaintează pe front cîle opt.

Îmi plac oamenii cari se cred deștepti deoarece îi găsesc la fiecare pas și mă pasionează discuțiile dialectice în cari se sbat angrenați în cauciucul dinamului în vertij. Viața lor nu e a noastră: trăiesc printre noi, dar nu respiră același aer; au nume de familie, botez, dar îl pronunță cu alia convingere încă Enache Popescu sună Turnul Eiffel sau Tank model 1930. Se hrănesc cu fructe în compot, vegetale și duh sfînt; de predilectie ierbivori și legați de pămînt pe măsura galoșilor. Filozofii cu brevel trec drept nebuni: firoșcoși. Dar oamenii pot fi buni sau răi. Nebunii sînt o licență poetică.

Am cunoscut pe fiica generalului Z., domnișoara Leopoldina, cu nasul rupt dintr'un buchet de barane, zemuind conștiințos. Zilnic, mă prepar pentru marea satisfacție cînd î-l voi delașa printr'o incizie de scalpel precisă.

Unii mă vizitează și fac în juru-mi cite patru, cinci tîmbe; o delegație de boșimani a deplins în numele unui cian nerecunoștința semenilor pentru descoperirea Americii. Unul din ei, autor de manuale didactice, mi-a oferit o geografie în care conținutul nou purta numele meu. Magnetul credinței lor are un singur pol: EU.

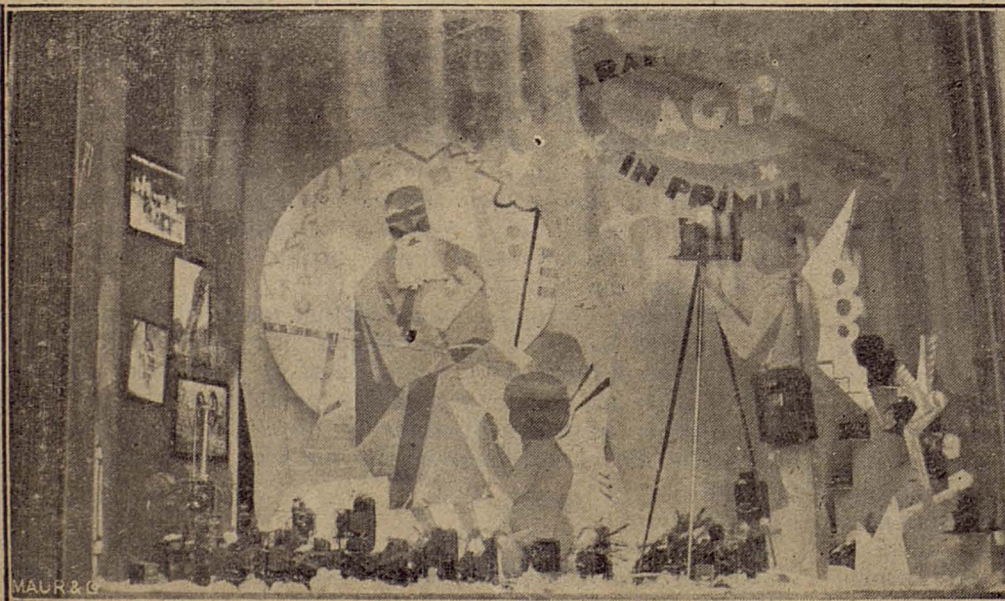
Altă categorie îmi oferă cadouri cărți cu dedicații hiperbolice, amulete, havane, statuete. O Veneră de Mîlo neastimpărată a rămas și fără picioare. Prietenii îi găsesc superioritatea dela premiza simplă. Dacă atitudinea brațelor surexită de milenii discuții, a picioarelor va supralicita. Editorul în spe îmi da mina transpirată și lasă emprentă de mucigai urinat. E balanță zecimală pentru care manuscrisele sînt greuți de cîntar farmaceutic. Are privirea rocilor amorfe și klačsonul vocii sperie pe neprevenii.

Manuscrisul D-tale ar fi bun dar îi trebuie un desen în culori pentru copertă și fotografia profil cu mîna la cap pe pagina ntlui. E bine cînd se anunță „cu fotografia au orului”.

Dece cuvîntul cap chinuie flece frază a editorului precum un dar sau un și meschin. Prietenia editorului mă'ncintă convulsiv E D I T O R

Am cunoștințe internaționale. Domnul Smrz, desigur cehoslovac, apăsă la același restaurant cu gesturi și gusturi culinare identice: ecoul personalității mele. Întorceam pagina „Cuvîntului” în același moment și își lăsase mustoia stîrbă la mijloc. Îmi plăcea: mă iubesc și vecinul mi-era oglindă. Timid, nu știa cum să mă apropie. Ca să-i ajut trecerea Rubiconului l'am întrebat: — De ce mă urmărești Domnule Smrz? — Domnul Smrz inspiră aer, repetă, (asfixie?) pieptul crescă pneu reclama Michelin, încercă ochi de broască și se declară emoțional de întrebarea mea afară din program.

sașa pană

Vitrina modernă „Omnia”

(Academia de arte decorative)

www.dacoromanica.ro
Tîrziu „Gazeta Dorohoiului” — Dorohoiu

V E S T I A R

BIBLIOGRAFIE — DELICTE — CATAPULT — CALENDRA

- **Ilarie Voronca** — Plante și animale
- **C. F. Ramuz** — La beauté sur la terre
- **Francisc Carco** — Images cachées
- **André Lurçat** — Architecture (72 photographies)
- **André Salmon** — André Derain
- **Montparnasse** — Ecrivain: Blaise Cendrars, Erik Solie, Pierre Reverdy, Géo Charles, Daniel Rops, etc.
- XX
- RADICAL
- TIPARNIȚA LITERARĂ No. 3

În acest număr, poetul Director, face cite-va docile observații mișcării moderniste. Regretăm — răspunzîndu-i D-lui Baltazar — că n'am încercat încă aventura unei hemoragii fizice și că nu sîntem deprimați și languroși ca să ne putem livra autentici poezi. Prețiozitatea în care d-sa ne cere filigrame, poate fi de cite-va ori opacă ochiului cu intestine de lumină bearcă a unora, după cum nervura poemelor, programelor noastre, se poate abil sustrage pensetei intelectuale a altora. Obstinați să credem într'o lumină a infunericului, nu ne înfigem totuși cocoșește pînă în inimă. Faptul că odată am văzut cum D-l Baltazar își taie unghiile sau că ne-am îndreptat pletele la același coșor, nu ne-a împiedicat atunci cînd Baltazar își făcea vultele în poezia lui D. Anghel și mai tîrziu Bacovia, ca noi să cîlim pe Apollinaire, Leautréaumont, și alții pe cari D-lui și astăzi îi ignoră. Deci valoarea D-sale critică din notiș e tristă tocmai fiindcă încearcă să fie manierată, pedagogă și solubilă. Am fi preferat, mai curînd o invecitivă din sideful D-sale prompt, decît un discernămint confuz, cu o pasișă becnică a vocabularului nostru de-acum cîți-va ani, de americanisme: cow-boy, girls, radium, jazz-band, etc. și a cărui performanță noi am încheiat-o de mult.

Trecînd mai departe, prin revistă, descoperim inegalitatea de gust flagrantă, a D-lui Baltazar, căruia într'o pagină îi place caratul superlativ din poezia lui Ion Barbu, ca în altă pagină să publice aliterarițiile lui L. Feraru, namila literară a Hortensiei e alături de desenul tumultuos și emoționant al lui Marcel Iancu și de suprarealismul lui Victor Brauner. Iată numai cite-va incompatibilități critice în conduita D-sale, care nu numai că-i declanșează unitatea de atitudine, dar îl contrabalansează pînă la cel mai amuzant (că nu finem deloc la competența ori-care ar fi a D-sale) de aberbealea al contrastului și al alandalei.

■ Pentru M. Sebastian, Romulus Dianu, Sergiu Dan, și ceilalți ucenici imunzi, cea mai francă și rapidă expediție.

■ „UNIVERSUL LITERAR” No. 5 publică un capitol din „**Om de după ușă**”, romanul prietenului nostru Ion Călugăru. D-l Camil Pelrescu-Paranoia, are desigur amnezia „**lămuririlor necesare**” publicate în numărul 25 din 17 Ianie 1928, al revistei ce conduce.

S'a pus în vinzare :

PLANTE ȘI ANIMALE
POEME DE ILARIE VORONCA
CU DESENE DE C. BRĂNCUȘI

■ DE GĂSIT LA PRINCIPALELE LIBRĂRII DIN BUCUREȘTI,

IAȘI: „VIAȚA ROMÎNEASCĂ”, „SOCEC”
CRAIOVA: „RAMURI”

■ În colecția „**Integral**” PICTOPOIEZII de Ilarie Voronca și Victor Brauner vor apare:

POIEZII (1924-1928) Ilarie Voronca
GLAS de Ilarie Voronca și Stephane Roll
BRĂȚARA NOPTILOR de Ilarie Voronca
ZODIAC de Ilarie Voronca

POEME DE BUZUNAR de Filip Brunea
SUPRAAMERICANUL roman de Filip Brunea cu ilustrații de M. H. Maxy

POEME IN AER LIBER — poeme de Stephane Roll
SCURT-CIRCUITE — notișe de Stephane Roll.

■ „Artele Decorative” (Cîmpineanu 17) academie de arte aplicate sub direcțiunea d-lui M. H. Maxy, expoziție permanentă a interiorului modern. Deschisă zilnic între orele 9-1 și 3-7.

■ Machete pentru placate, afișe, panouri, coperte — toate moderne — cereți la Victor Brauner, str. Suter 21, București.

■ 28 Ianuarie 1929: La aniversarea celor 300 numere, strigăm, lui Cocó: — Cite frunze în pădurea unde te-ai născut, afișea bilete să mai scoți!

■ 23 Ianuarie 1929: **unu** la tribunal. D-l Moldov a aterizat la bara tribunalului Dorohoi, chemat în judecată de un oarecare Șmale Segall, care s'ar fi descifrat în fantazarea autobiografică a redactorului nostru, publicată în primul număr al revistei.

O îmbrățișare entuziastă D-lor avocați Ștefan R. Scriban și Carol Segall, pentru pledoariile inteligente și termodinamice. Rendez-vous la 5 Iulie 1929.

■ 6 Februarie 1929: George Bogza devine major. La Bûstenari, 101 salve de tun vor împușca pe D-zeu.

redactori SAȘA PANĂ
MOLDOV

unu București I-Căsuța Poștală, 114
Dorohoi-Str. I. C. Brăilănu 33